

Klagenummer 1065606

**Dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen Poppelvej 6B,
3770 Allinge**

Supplerende bilag fra Foreningen Bornholm, Storegade 25, 3740 Svaneke

Foreningen Bornholm finder IKKE at der bør gives dispensation fra fortidsbeskyttelseslinjen til nyt sommerhus og carport på Poppelvej 6B, Allinge.

Foreningen Bornholm har i forbindelse med udredning sagens af historik og sagsforløb stillet en række spørgsmål pr mail til:

- Bornholms Regionskommune ved landskabsarkitekt Ilsebil Hansen den 14. september 2024 med svar den 16. september 2024, og den 17. september 2024 med svar den 17. september 2024
- Slot- og Kulturstyrelsen ved arkæolog mag.art. Lars Bjarke Christensen den 25. september 2024 med svar den 25. september 2024
- Bornholms Museum ved chefarkæolog Jens Berthold den 2. oktober 2024 med svar den 4. oktober 2024

Nedenstående bygger i høj grad på de svar, som foreningen har modtaget pr mail fra ovenstående, og på BRKs dispensation fra den 8. august 2024 og tilladelse til udstykning fra 2006.

Foreningen Bornholm finder, at Bornholms Regionskommunes (BRK) dispensation er givet i modstrid med anbefalingerne fra Slot- og Kulturstyrelsen og Bornholms Museum, og

- at BRK med sin dispensation IKKE sikrer de arkæologiske kulturlag indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen
- at BRK med sin dispensation IKKE sikre ind- og udsyn til og fra fortidsminderne
- at vilkåret om en afstand på 15 m til fredningsgrænsen (stedet for en 100 m fortidsmindebeskyttelseslinje) ikke bundet i faglige begrundelser, og ikke er tilstrækkelig til at beskytte de arkæologiske kulturlag
- at den faglige baggrund for at betegne denne sag som et "særligt tilfælde", der giver mulighed for at give dispensation, er særdeles svag
- at tre ud af fire vilkår i BRK's dispensation retteligt bør udstedes som påbud, der skal opfyldes forud for en evt. dispensation
- at BRK ikke i tilstrækkelig grad har sikret fortidsminderne landskabelige udtryk, idet man ikke har forholdt sig til en omfattende fældning og rydning i området indenfor fredningen og fortidsmindebeskyttelseslinjen, og ikke har stillet vilkår/krav om reetablering af naturlig bevoksning med oprindelige og hjemmehørende arter. En naturlig bevoksning imellem det planlagte sommerhus og den fredede gravplads vil mindske sommerhuset dominerende udtryk, og give fortidsminderne et "grønt bagtæppe"

Foreningen Bornholm er, som Slot- og Kulturstyrelsen, meget betænkelig ved det principielle i denne dispensation, og den præcedens, som den risikerer at fremme.

Faren for præcedens skal ses på følgende baggrund:

For mange kommuner i landdistrikterne spiller turismen en stor økonomisk rolle. Foreningen Bornholm frygter derfor, at økonomisk trængte kommuner som Bornholms Regionskommune (BRK) i sin afvejning ifm sagsbehandling giver sommerhuse fortrin frem for fortidsminder. Og at dette danner præcedens.

Derfor finder Foreningen Bornholm, at det er vigtigt at BRK's dispensation fra den 8. august 2024 til Poppelvej 6B (sag nr. 20/3451) bliver prøvet i klagenævnet.
Foreningen Bornholm vil derfor gerne rejse nedenstående overfor klagenævnet:

Er der en grænse for, hvornår skyldsspørgsmålet skal tages op?

Der er sket omfattende ødelæggelser på den fredede gravplads, og det er naturligt at stille spørgsmålet: Er det sket i god tro, eller er der handlet mod bedre vidende? Har byggherre/ansøger været vidende om, at det, der blev udført, var ulovligt?

I denne sag har man fra de lokale myndigheders side øjensynlig valgt en pragmatisk løsning uden politianmeldelse og uden en evt. prøvning ved en domstol.

Foreningen Bornholm finder, at lokale og pragmatiske løsninger er helt på sin plads, når der er handlet i god tro, og når der er tale om bagateller.

Men i dette tilfælde er der sket markante ulovligheder og omfattende ødelæggelser på en fredet gravplads. Og Foreningen Bornholm undre sig over, at de relevante myndigheder og institutioner ikke har ønsket at få afklaret skyldsspørgsmålet.

Foreningen Bornholm ønsker derfor – om muligt – klagenævnets generelle vurdering af, og retningslinje for, hvornår sager om ulovligheder ifm fredede fortidsminder/indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen kan "klappes af" lokalt og pragmatisk, og hvornår sagerne har en karakter, så de anbefales politianmeldt.

Dette ud fra et ønske om "lighed for loven", og for at forhindre en forskellig praksis i landets kommuner.

Foreningen Bornholm finder det betænkeligt ift den almene retspraksis, og ift den enkelte borgers retsfølelse, at skyldsspørgsmålet IKKE er afprøvet i den pågældende sag på Poppelvej 6B.

De arkæologiske kulturlag indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, som ikke er beskyttet af fredning, forholder dispensationen sig ikke til?

Bornholms Museum vurderede i forbindelse med reetablering af fortidsminderne, at der også er arkæologiske kulturlag uden for det fredede areal, men inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Slot- og Kulturstyrelsen var enig i disse observationer.

I forbindelse med de ulovlige tilstandsændringer såvel på selve fortidsmindet som de ændringer, der var foretaget inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, blev Bornholms Regionskommune underrettet om forholdene. Dette med henblik på, at Bornholms Regionskommune fik mulighed for at vurdere, om der var sket ulovlige tilstandsændringer inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, som gav anledning til at rejse en lovliggørelsessag for arealet omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen for derved at få genoprettet den hidtidige tilstand.

Det rejser spørgsmålet:

Har kommunen forholdt sig til, om der ved de påbegyndte anlægsarbejder er sket ulovlige tilstandsændringer indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, som giver anledning til at rejse en lovliggørelsessag for arealet omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen, for at få genoprettet den hidtidige tilstand?

Hvis svaret er "nej", finder Foreningen Bornholm at dette bør gøres.

Bornholms Regionskommune er uklar i dispensationen fra den 8. august 2024, idet man skriver: "Arealerne, som er omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen, men som ligger udenfor selve fortidsminderne, er ikke blevet genetableret i den forbindelse". Det er uklart, om BRK med "selve fortidsminderne" henviser til den fredede gravplads.

Bornholms Regionskommune sidder Slots- og Kulturstyrelsens og Bornholms Museums klare anbefalinger overhørig

Slots- og Kulturstyrelsen anfører i deres udtalelse (bilag 1), at de ikke kan støtte op om de byggeplaner, som styrelsen er blevet præsenteret for af BRK, og dermed heller ikke det aktuelle projekt, som er omfattet af nærværende afgørelse om nybyggeri.

Slot- og Kulturstyrelsen vurderer, at arealet inden for fortidsbeskyttelseslinjen bør friholdes for byggeri.

Slots- og Kulturstyrelsen har oplyst kommunen, at det ansøgte projekt efter deres vurdering ikke vil være foreneligt med de beskyttelseshensyn som naturbeskyttelseslovens §18 skal varetage.

Slots- og Kulturstyrelsen er betænkelig ved at der opføres nybyggeri med kun ganske få meters afstand til de beskyttede fortidsminder, og udtaler at "...en sådan afgørelse kan skabe en uheldig præcedensvirkning i forhold til andre beskyttede fortidsminder, hvor der ønskes et massivt og synligt nybyggeri umiddelbart op til et fredet fortidsminde".

Bornholms Museum udtalte i 2004, at "Gravfeltet ligger i naturtilstand og det vil ikke, uden fornyede undersøgelser, være muligt at afgøre hvor stor pladsen egentlig er. De gravanlæg, der ligger udenfor fredningsområdet, vil kunne beskadiges ved direkte byggeaktiviteter".

Bornholms Museum anbefalede i juni 2022, at der ikke gives tilladelse til byggeri på Poppelvej 6B.

Poppelvej 6B er ikke et "særligt tilfælde"

Bornholms Regionskommune vælger at sidde anbefalingerne fra Bornholms Museum, og fra Slots- og Kulturstyrelse, overhørig. Dette til trods for at BRK selv anfører (8. august 2024), at det ansøgte har "en synsmæssig negativ påvirkning af fortidsminderne og det kulturmiljø fortidsminderne er en del af...", og at Bornholms Museum og Slot- og Kulturstyrelsen vurderer, at der er arkæologiske kulturlag udenfor selve fredningen, men indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, som risikerer at blive beskadiget ved byggeaktiviteter.

BRK har i stedet valgt at give dispensation, fordi man vurderer, at der med Poppelvej 6B er tale om et "særligt tilfælde", som er forudsætningen for en dispensation. Foreningen Bornholm er ikke enig i BRK's vurdering af, at Poppelvej 6B er et særligt tilfælde.

Nedenfor er BRK's argumenter, og Foreningen Bornholms modargumenter, oplistet:

Sommerhuset placeres forholdsvis tilbagetrukket på grunden (BRK)

Underforstået – formoder vi – at BRK har gjort en særlig indsats for at det kommende sommerhus på Poppelvej 6B ikke skæmmer ud- og indsyn fra og til fortidsminderne.

Foreningen Bornholm finder dette argument i modstrid med, at BRK selv anfører (8. august 2024), at "sommerhuset vil have en synsmæssig negativ påvirkning af fortidsminderne, fordi det kommer til at ligge lidt højere og åbent ud mod fortidsminderne", og at "Facaden med de forholdsvis store vinduespartier vender ud mod fortidsminderne, hvilket forstærker dette".

Desuden viser rapporten fra Bornholms Museum (indsendt som bilag 2) at der er sket en stor rydning/skovning med opgravning af store træstubbe, både på det fredede område, og indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, hvilket vil give et eventuelt kommende sommerhus på Poppelvej 6B et meget synligt og dominerende udtryk i landskabet, og i forhold til den fredede gravplads.

BRK redegør ikke for, om sommerhuset kan trækkes længere tilbage på grunden. Det fremgår derfor ikke af afgørelsen, om huset er trukket så langt væk fra fortidsminderne som det er muligt,

eller om BRK blot forholder sig til det gamle vilkår fra BRKs tilladelse (2006) på 15 m til fredningsgrænsen.

Os bekendt er det almindelig sædvane, at BRK ifm sagsbehandling laver en afvejning mellem ansøgers ønsker, de landskabelige hensyn, og øvrige begrænsninger, hvilket man også har gjort på Poppelvej 6B. Det gør ikke Poppelvej 6B til et "særligt tilfælde".

Sommerhuset er af forholdsvis beskeden størrelse og lav tagrejsning (BRK)

Foreningen Bornholm finder IKKE, at en sommerhusbebyggelse på 84 m² (hovedhus) + 48 m² (carport og udhus) + 38 m² træterrasser, hvoraf de 20 m² er overdækket, er en beskeden størrelse, som udgør et "særligt tilfælde".

Størstedelen af træterrassen vender ud mod fortidsminderne, og vil sandsynligvis virke dominerende ift fortidsminderne, når terrassen tages i brug med f.eks. havemøbler, loungesæt, grill/udendørs køkken, parasoller, og hvad der ellers er almindeligt møblement på en stor træterrasse med havudsigt.

Carporten er placeret "bag" sommerhuset (BRK)

At carporten placeres bag sommerhuset kan skyldes terrænforhold, og at bygherre/ansøger har et ønske om at få så meget havudsigt som muligt, og derfor ikke ønsker carporten placeret mellem selve hovedhuset og den fredede gravplads. Det kan også skyldes andre hensyn.

Foreningen Bornholm mener ikke, at det gør Poppelvej 6B til et "særligt tilfælde".

De to nærmeste sommerhuse ligger nærmere fortidsminderne. Henholdsvis ca. 4 m og 18 m fra gravpladsen. (BRK)

Foreningen Bornholm forstår ikke BRKs argumentation.

Mener BRK, at fordi to sommerhuse er bygget tættere på gravpladsen end Poppelvej 6B planlægger at gøre, så kan Poppelvej 6B betragtes som et "særligt tilfælde", som derfor kan få en dispensation? En sådan argumentation finder Foreningen Bornholm meget betænkelig.

Foreningen Bornholm finder desuden ikke, at en dispensation til Poppelvej 6B er sammenlignelig med evt. tilladelser/dispensationer, som er givet til de to sommerhuse, der ligger tættere på fortidsminderne, fordi disse er af ældre dato.

Foreningen Bornholm har spurgt BRK, hvornår de to sommerhuse, der ligger tættere på, er udstykket, og om der er givet byggetilladelse og dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen. BRK svarer, at de sandsynligvis er en del af en gammel samlet sommerhusudstyknings. Poppelvej 8 er fra 1968, mens alderen på Poppelvej 6A ikke fremgår, da der ikke findes en byggetilladelse i byggearkivet.

De to sommerhuse har, som Foreningen Bornholm forstår BRKs svar, ikke søgt og fået dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Derfor finder vi ikke, at de to ældre sommerhuse tættest på fortidsminderne, er sammenlignelige med det potentielle nybyggede sommerhus på Poppelvej 6B.

Der er os bekendt ikke givet tilladelse til nye sommerhusudstyknings i området i de seneste årtier - ud over tilladelsen fra 2006 til udstykning af Poppelvej 6B.

At Poppelvej 6B i 2006 – tilsyneladende uden en faglig udredning, og derfor muligvis på et manglende eller forkert grundlag - har fået tilladelse til udstykning, gør efter Foreningen Bornholms mening ikke Poppelvej 6B til et "særligt tilfælde", som bør have en dispensation i 2024.

Der er tale om en sommerhusgrund, som ligger i et udbygget sommerhusområde (BRK)

Sommerhusområdet er af ældre dato jvnf. ovenstående. Der er ikke nyere udstyknings i området ud over Poppelvej 6B's fra 2006. At Poppelvej 6B er udstykket via en tilladelse fra 2006 med et

”mystisk” afstandskrav på 15 m, gør måske nok Poppelvej 6B til et mærkeligt særtilfælde, men det gør efter Foreningen Bornholms mening ikke Poppelvej 6B til et ”særligt tilfælde” med mulighed for dispensation.

Bornholms Regionskommune gav i 2006 dispensation til at udstykke grunden med henblik på sommerhusbyggeri. Denne afgørelse blev ikke påklaget. (BRK)

Udstykningen fra 2006 blev mulig, fordi BRK erstattede den generelle fortidsmindebeskyttelseslinje (100 m) med et krav om en afstand på 15 m til fredningsgrænsen.

Foreningen Bornholm har forespurgt BRK, Bornholms Museum og Slot- og Kulturstyrelsen, og ingen kan give nogen som helst begrundelse for, hvorfor BRK i 2006 anså 15 m som tilstrækkelig afstand til at beskytte fortidsminderne.

Bornholms Museum og Slots- og Kulturstyrelsen har hverken dengang eller senere givet udtryk for, at et krav om 15 m til fredningsgrænsen var tilstrækkeligt til at beskytte ind- og udsyn, og arkæologiske kulturlag i området. Tværtimod har de frarådet en tilladelse/dispensation, når de er blevet forespurgt.

At BRK derfor holder fast i tilladelsen fra 2006 med afstandskravet på 15 m, som tilsyneladende ikke bygger på et fagligt grundlag, er uforståeligt for Foreningen Bornholm.

Vi har stor forståelse for, at tilladelsen fra 2006 måske udgør et dilemma for BRK. Men Foreningen Bornholm har ikke forståelse for at BRK med en dispensation tilsidesætter fortidsmindebeskyttelseslinjen, når både Bornholms Museum og Slots- og Kulturstyrelsen peger på, at der efter al sandsynlighed findes arkæologiske kulturlag indenfor denne, som ikke er beskyttet af fredningen af gravpladsen.

At dispensationen i 2006 ikke blev påklaget, gør heller ikke Poppelvej 6B til et ”særligt tilfælde” i Foreningen Bornholms øjne.

Foreningen Bornholm fik IKKE tilsendt dispensationen i 2006, og havde derfor ikke mulighed for at påklage afgørelsen. Dette anser Foreningen Bornholm som en fejl fra BRKs side, da foreningen sandsynligvis var høringsberettigede.

Foreningen Bornholm har spurgt Slots- og Kulturstyrelsen og Bornholms Museum, om en manglende klage i 2006 betyder, at de gav samtykke til dispensationen. Dette benægter begge parter, og gør opmærksomme på, at de har udtrykt deres betænkeligheder i mange andre sammenhænge. Bornholms Museum er desuden usikker på, om de fik tilsendt BRKs afgørelse i 2006.

Foreningen Bornholm finder ikke, at Poppelvej 6B bliver et ”særligt tilfælde”, fordi dispensationen fra 2006 ikke blev påklaget. Man kan ikke konkludere, at relevante instanser/institutioner har givet et samtykke, fordi de ikke påklagede en afgørelse truffet for 18 år siden.

Vilkår bør gives som påbud

Tre af de fire vilkår i i BRK's dispensation fra 8. august 2024 bør, efter Foreningen Bornholms mening, gives som påbud, der skal opfyldes forud for en udnyttelse af en eventuel dispensation. Det gælder vilkårene:

- ændret terræn på grunden genoprettes
- plantede træer fjernes
- hegn fjernes

Disse ting bør genoprettes/fjernes uafhængigt af, og uanset om, der bygges en sommerhus på grunden, idet de er udført uden tilladelse. Disse vilkår bør derfor stilles som påbud, og udføres inden en eventuel dispensation tages i brug.

På vegne af Foreningen Bornholm, og med venlig hilsen

Elisabeth Falk
bestyrelsesmedlem i Foreningen Bornholm

Dette bilag skal ses i sammenhæng med de to bilag, som tidligere er fremsendt til klagenævnet, nemlig:

Bilag 1 "Henvendelse vedr. byggeri tæt ved fortidsminderne 5034:46, 5034:47, 5034:48, 5034:49 og 5034:51 i Allinge, Bornholms Regionskommune", jour. nr. 24/13686, fra Slots- og Kulturstyrelsen

Bilag 2 "BMR 4094, Poppelvej 6, matr. 374N, Olsker Sogn, Bornholms Nørre Herred, Bornholms Regionskommune. BMR 4094. Slks nr. 20/09605" fra Bornholms Museum